

References

1. Ekonomichna istorija Ukrai'ny: pidruchnyk / B.D. Pajovyk. – K. : Jurydychna knyga, 2004. – 384 s.
2. Dovidka po stvorennyu zahysnyh lisonasadzen' ta provedennju protyeroziynyh zahodiv na beregah Dnipra // Central'nyj derzhavnyj arhiv vyshhyh organiv vlady ta upravlinnja (dali – CDAVO Ukrai'ny). – F. 5106. – Op. 1. – Spr. 360.
3. Dovidka pro stan organizacii' borot'by z erozijeju g'runtu lisgospah ta LMS Lugans'koi' oblasti // CDAVO Ukrai'ny. – F. 5105. – Op. 2. – Spr. 242.
4. Mihajljuchenko M.T. Zaslou jerozii // M.T. Mihajlichenko, Ju.K. Teleshchek. – K. : Urozhaj, 1987. – 152 s.
5. Zvit pro protyeroziyni roboty u 1962 r. // CDAVO Ukrai'ny. – F. 5105. – Op. 2. – Spr. 242.
6. Budkina L.G. Vplyv Kremenuch'kogo vodoshovyshha na pryleglu terytoriju / L.G. Budkina, N.G. Bunjakina, P.S. Pustovojt. – K. : Naukova dumka, 1971. – 16 s.
7. Zvity Golovnoho upravlinnja lisovogo gospodarstva ta lizozagotivel' pry Radi Ministriv URSS // CDAVO Ukrai'ny. – F. 5105. – Op. 2. – Spr. 245.
8. Dovidka pro lisorozedennja // CDAVO Ukrai'ny. – F. 5105. – Op. 2. – Spr. 374.
9. Informacija pro remont isnujuchoi' merezhi kanaliv. 1960 r. // CDAGO Ukrai'ny. – F. 1. – Op. 80. – Spr. 1284.
10. Borejko V.E. Istorija ohrany pryrody Ukrainy (X vek – 1980 g.) / V.E. Borejko. – K. : Naukova dumka, 1997. – T. 2. – 194–198 s.
11. Povyszenie kachestva orositel'noj vody / M.G. Zhurba. – M. : Agropromizdat, 1990. – 133 s.
12. Dovidka pro hid budivnytva Iripins'koi' zroshuvai'noi' systemy ta osvjoennja kolgospamy Dymers'kogo rajonu poimennyh zemel' stanom na 20.08.1947 // CDAGO Ukrai'ny. – F. 1. – Op. 80. – Spr. 702.

Chepurda G. M., Candidate of Sciences (Philology), Associate Professor, Associate Professor of Tourism and the Hotel and Restaurant Business, Cherkassy State Technological University (Ukraine, Cherkassy), anna_chepurda@ukr.net

The Ecological Consequences of Irrigation and Drainage Works Carried Out in Accordance with “The Great Plan of Nature Transformation” for Ukraine

It is found that the quality of work for land irrigation and drainage was poor, which ultimately led to a number of problems: the flooding of fertile land, reshaping of the coast. The influence of important hydrodynamic factor, which was wind waves, as well as the attempts of the Soviet government to overcome the negative effects of human impact in 1960, which appeared in an attempt to create ravines and gullies shelterbelts was examined. However, the planned volume of work on the creation of protective forest plantations in areas of reservoirs was not fully completed. The causes of the erosion control work plans failure were discovered. The article noted the fact that the transformation of river systems under the influence of economic activity changed the natural processes of water quality irrigation sources formation.

Keywords: hydraulic engineering, irrigation, planting shelterbelts, anti-erosion works, land reclamation.

Чепурда А. Н., кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры туризма и отельно-ресторанного дела, Черкасский государственный технологический университет (Украина, Черкассы), anna_chepurda@ukr.net

Экологические последствия гидромелиоративных работ “Великого плана преобразования природы” для Украины

Исследованы экологические последствия гидромелиоративных работ, которые осуществлялись в соответствии с “Великим планом преобразования природы”. Установлено, что качество выполнения работ по орошению и осушению земель было неудовлетворительным, что в конечном итоге привело к целому ряду проблем: затопление плодородных земель, переформирование берегов. Исследовано влияние важного гидродинамического фактора, которым было ветровое волнение, а также попытки советского правительства преодолеть негативные последствия антропогенного воздействия в 1960-х гг., которые проявились в попытках создать приовражные и прибалочные лесные полосы. Однако не был в полной мере выполнен запланированный объем работ по созданию защитных лесных насаждений в районах водохранилищ. Установлены причины невыполнения планов противоэрозионных работ. В статье отмечен тот факт, что трансформация речных систем под влиянием хозяйственной деятельности меняла естественные процессы формирования качества воды источников орошения.

Ключевые слова: гидростроительство, орошение, лесозащитные насаждения, противоэрозионные работы, мелиорация земель.

УДК 001.89:631.526.3:633.1(477)“18/20”

Захарчук О. О.
аспірант, Національна наукова
сільськогосподарська бібліотека НААН
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

РОЗВИТОК СОРТОВИПРОБУВАННЯ НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ ПРОТЯГОМ ХХ СТ.

З середини ХХ ст. Інститут сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України перетворюється на багатофункціональну науково-виробничу систему, в межах якої здійснюються теоретичні розробки і реалізуються в умовах виробництва. Основна діяльність інституту була пов'язана з виконанням державних науково-технічних програм “Зерновій культурі” та “Землеробство”. Він перетворився на головну установу науково-методичного центру, який почав координувати роботу 29 наукових установ Національної академії аграрних наук України. Головним завданням Інституту є проведення фундаментальних і прикладних досліджень в рослинництві з метою прискорення науково-технічного прогресу у галузі зерно-виробництва. Інститут розвиває тісні міжнародні зв'язки з науковими установами 14 країн Європи і Азії (найбільш тісні – з Росією, Білорусією, Китаєм, Болгарією, Грецією), в першу чергу, за спільними програмами з питань селекції кукурудзи.

Ключові слова: сортовипробування, дослідження, насіння, селекція, сорт, гібрид, культура.

Одним із найбільших центрів розвитку сортовивчення, сортовипробування та селекції стала Катеринославщина. З 1908 року розпочала селекційну і насінницьку роботу Катеринославська (Синельниківська) селекційно-дослідна станція. Вона була створена за ініціативи Катеринославського губерньського департаменту землеробства.

Вивчення та оцінка розвитку сортовипробування на Катеринославщині протягом ХХ ст. досліджувалася такими провідними вченими як М.М. Чупіков [1], Л.В. Козубенко [1], С.М. Тимчук [1], О.П. Анікіна [4], Л.М. Чернобай [1] та багато інших. Попри значну увагу до проблеми, не вирішеним залишається ряд питань, пов'язаних з історичними нюансамисортовипробування на Катеринославщиніпротягом ХХ ст.

Мета статті – дослідити історію вивчення сортовипробування на Катеринославщиніпротягом ХХ ст. вітчизняними науковцями та обґрунтувати вплив розвитку в сільськогосподарську дослідну справу України.

Організатором і першим директором був видатний агроном, вчений, рослинник-селекціонер, доктор сільськогосподарських наук В.В. Таланов. Саме він першим у світі розробив систему державного сортовипробування та районування сільськогосподарських культур. Потім у різні роки колектив селекційно-дослідної станції очолювали директори В.І. Бечевий (1944–1946 рр.), М.І. Бугаєнко (1946–1972 рр.), Ф.Л. Москаленко (1972–1980 рр.), Є.В. Бакулін (1980–1983 рр.), П.С. Панченко (1984–1987 рр.), Г.П. Мельник (1987–1998 рр.), які доклали багато зусиль у розвиток станції, селекції, сортовивчення та насінництва, виховали гідних послідовників, які продовжують успішно працювати в різних галузях науки.

Вагомий внесок у розвиток селекції та насінництва зробили також співробітники установи академіки Б.П. Соколов, А.І. Задонцев. Так, академік ВАСГНІЛ А.І. Задонцев зробив значний внесок в розвиток досліджень з вирощування озимої пшениці в Степу України. За розробку та впровадження у виробництво степової зони європейської частини країни прогресивної техно-

логії вирощування інтенсивних сортів озимої пшениці, що забезпечує підвищення урожайності і якості зерна, колектив Інституту був нагороджений Першою премією Ради Міністрів СРСР.

Настанції врізні роки працювали видатні вчені: доктори наук І.І.Шевельов, А.І. Боргард, Ф.М. Куперман, А.П. Гіренко, Ф.О. Немлієнко, В.І. Бондаренко, С.І. Чернобривенко, Г.Р. Пікуш, О.М. Івахненко, П.П. Домашнєв, М.С. Калашнік, Г.Л. Філіпов; кандидати наук – Б.Г.Демиденко, А.М. Мироненко, М.Я. Трегубенко, Г.К. Бурлай, М.М. Повзкі, І.Т. Макаренко, М.М. Падалка, Т.О. Кулик, Т.А. Андрєєва, О.М. Клімов, В.С. Ковтун, Ф.С. Давиденко; старші наукові співробітники – Р.Й. Каплунова, Ф.К. Рак, М.Ф. Коновод.

В70–90роки минулого століття розвиток наукових досліджень з селекції, фітопатології, ентомології, та впровадження індустріальних технологій пов'язаний з іменами таких вчених, як І.Ф. Парій, М.Г. Михайленко, В.П. Кійко, В.І. Стенько, М.І. Пихтін, М.В. Вишневський, В.О. Губенко, Л.Ф. Демішев, Ю.В. Бабіч, М.П. Явдощенко, Є.І. Беліков, В.Я. Мельник, В.І. Романенко, В.Ф. Постригань, О.М. Кійко, В.М. Борісов, С.С. Сокоделов, А.В. Алдошин, О.І. Лященко, О.В. Яланський, О.М. Сумароков, М.М. Солодушко, В.П. Солодушко.

Вдосконаленню методики проведення дослідів та піднесенню культури землеробства настанції сприяли заступники директора наукової роботи Ф.К. Рак (1949–1976 рр.), М.І. Пихтін (1976–1998 рр.), з виробництва – А.І. Долодаренко, С.Я. Жуков (1958–1963 рр.), М.А. Брага (1964–1993 рр.), керівники відділень – В.С. Ткаченко, В.С. Крушинський, І.Ф. Байса та ін. [1].

Значну організаційно–виробничу роботу зі зміцнення матеріально–технічної бази і підвищення економічного рівня дослідної станції виконував виробничий відділ під керівництвом заступників директора з виробництва Г.М. Мажари, Д.К. Євстаф'єва, Л.К. Киянського. В складних економічних умовах виробничий відділ дослідної установи докладав багато зусиль для досягнення високих виробничих показників в усіх галузях виробництва – підвищення рентабельності і прибутковості в експериментальних господарствах та дослідних станціях.

У 1924 р. на дослідній станції була розпочата робота зі створення самозапильних ліній і міжлінійних гібридів кукурудзи різних напрямків використання. Тут вперше було засновано наукову школу селекціонерів–кукурудзників.

У 1930 р. на базі Синельниківської селекційно–дослідної станції був створений Всесоюзний науково–дослідний інститут кукурудзяно–соргового господарства. В 1934 р. його перейменовують в Інститут зернового господарства, а в 1956 р. – у Всесоюзний науково–дослідний інститут кукурудзи. Згодом, в 1992 р., він ввійшов до складу Української академії аграрних наук як Інститут кукурудзи і в 1996 р. набув статусу Інституту зернового господарства. Згідно з Постановою Президії Національної академії аграрних наук України від 22 грудня 2010 року Інститут зернового господарства НААН України з 28 квітня 2011 року перейменовано в Інститут сільського господарства степової зони НААН України [2]. До складу Інституту ввійшов Інститут тваринництва центральних районів НААН України. Реор-

ганізація була необхідна для вирішення актуальних проблем стосовно нових перспективних напрямків розвитку сільського господарства.

В зв'язку з тим, що на Синельниківській селекційно–дослідній станції ще в 1915 р. проводились результативні дослідження з селекції та насінництва, агротехніки кукурудзи, захисту рослин від шкідників, хвороб та бур'янів, сушіння та зберігання зерна, виникла необхідність створення Всесоюзного науково–дослідного і кукурудзяно–соргового господарства в Дніпропетровську.

В 1930 р. Б.П. Соколов розпочинає роботу з розробки методів гібридизації кукурудзи, і вже в 1932 р. гібриди селекції Синельниківської станції – міжсортівий гібрид Первенець та сортолінійний Успіх – включають до державного сортовипробування, згодом вони були районовані в Дніпропетровській, Запорізькій та Донецькій областях. Сівба насінням міжсортівих і сортолінійних гібридів кукурудзи забезпечила сталі прирости урожаю – на 2–5 ц/га зерна в порівнянні з сортовим.

Велика Вітчизняна війна завадила плідній роботі Інституту, тому деякий час науковцям довелося працювати в Саратовській області, але робота зі створення відновлювальних фондів елітного насіння, районованих у Степу України сортів зернових культур, тривала і в евакуації. Велика заслуга керівників і вчених установи в тому, що вони виростили, зберегли і перевезли до Дніпропетровська понад 3000 ц високоякісного насіння еліти.

В тяжких умовах відбудовчого періоду на базі Інституту і його дослідних станцій розгортається селекційна робота зі створення нових гібридів кукурудзи, сортів сої, гороху, багаторічних трав, перспективних селекційних номерів озимої пшениці, соняшнику, ячменю, проса, сочевиці, чини та сортових культур.

Поряд з селекційною роботою відновлюється насінництво більш як 42 районованих сортів польових культур. В період з 1944 р. по 1948 р. в Головзаготзерно було передано майже 20 тис. ц насіння еліти і супереліти 21 культури, для вирощування на полях Дніпропетровської, Запорізької та Херсонської областей.

В 1951 р. за організацію насінництва і широке впровадження перших вітчизняних гібридів у виробництво вчені ВДНІ кукурудзи – академіки ВАСГНІЛ А.І. Задонцев, Б.П. Соколов, член–кореспондент ВАСГНІЛ Д.С. Фільов, доктор сільськогосподарських наук Ф.Є. Немлієнко, кандидат сільськогосподарських наук А.І. Рєпін одержали Державну премію СРСР. В Дніпропетровській області вже в 1959 р. – 78,4%, в 1953 р. – 85%, в 1954 р. – 92% посівних площ кукурудзи було засіяно гібридним насінням, а в подальшому і всі посівні площі кукурудзи в Україні.

За успішне виконання поставлених перед колективом вчених, спеціалістів, керівників дослідних станцій, лаборантів, техніків, робітників завдань Інститут нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора (в 1971 р.) та численними дипломами першого ступеня і золотими медалями ВДНГ.

Плідна робота селекціонерів Інституту і селекційно–дослідних станцій дала змогу в середині 70–х років районувати в різних зонах країни 21 гібрид, що належали до різних груп стиглості. Значного поширення набув гібрид Дніпровський 247 МВ, який районували в ба-

гатьох республіках СРСР. В цей час створюються також високопродуктивні гібриди кукурудзи харчового напрямку використання з відмінними технологічними якостями зерна.

Широкого розвитку набуло вивчення і використання в селекції кукурудзи цитоплазматичної чоловічої стерильності (ЦЧС), що дало можливість перевести насінництво на стерильну основу і вирощувати гібридне насіння без затрат ручної праці на обривання волотей.

В 1963 р. за створення високопродуктивних гібридів і сортів кукурудзи та перехід насінництва гібридів на стерильну основу академік ВАСГНІЛ Б.П. Соколов був удостоєний Ленінської премії. Заслуги Б.П. Соколова в селекції кукурудзи були високо оцінені державою. Йому було присвоєне звання героя Соціалістичної Праці [2].

Для успішного ведення селекції було удосконалено деякі методи, зокрема, закріплення ЦЧС, відновлення фертильності і використання їх в процесі гібридизації. В результаті застосування великого обсягу вихідного матеріалу і нових методів селекції створюється ряд високопродуктивних гібридів, які за потенціалом урожайності значно перевищують зарубіжні аналоги.

З середини ХХ ст. Інститут сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України перетворюється на багатофункціональну науково-виробничу систему, в межах якої здійснюються теоретичні розробки і реалізуються в умовах виробництва. Основна діяльність інституту була пов'язана з виконанням державних науково-технічних програм "Зернові культури" та "Землеробство". Він перетворився на головну установу науково-методичного центру, який почав координувати роботу 29 наукових установ Національної академії аграрних наук України.

Головними завданнями Інституту є проведення фундаментальних і прикладних досліджень в рослинництві з метою прискорення науково-технічного прогресу у галузі зерновиробництва.

Інститут розвиває тісні міжнародні зв'язки з науковими установами 14 країн Європи і Азії (найбільш тісні – з Росією, Білорусією, Китаєм, Болгарією, Грецією), в першу чергу, за спільними програмами з питань селекції кукурудзи.

Нині Інститут сільського господарства степової зони є провідною установою, що займається комплексними науковими розробками наступних проблем:

- створення високопродуктивних гібридів кукурудзи і сорго, сортів озимої пшениці, ячменю, вівса, зернобобових культур;

- опрацювання методів підвищення стійкості зернових до стресових умов (посуха, низькі температури, тощо);

- розробка наукових основ організації сівозміни, системи ґрунтозахисного обробітку, раціонального використання мінеральних добрив і засобів захисту рослин;

- удосконалення волого- і енергозбережних технологій вирощування зернових, зернобобових, технічних і кормових культур;

- економічна оцінка ефективності наукових розробок [3].

До мережі Інституту входять юридично самостійні дослідні станції та господарства (Ерастівська, Розівська,

Синельниківська, Генічеська, Кіровоградська, ДПДГ "Красноградське", "Дніпро" та "Поливанівка"), які виконують частину науково-дослідних робіт, забезпечують виробництво елітного та гібридного насіння, здійснюють впровадження і пропаганду досягнень науково-технічного прогресу.

У системі Інституту працюють 343 наукових і технічних працівники, з них: 3 академіка НААНУ, 1 член-кореспондент НААНУ, 16 докторів наук, 67 кандидатів наук [3].

Нині селекціонери Інституту під керівництвом академіка НААН України Б.В. Дзюбецького зосереджують свою діяльність на створенні різних за швидкістю гібридів, добре адаптованих до зональних ґрунтово-кліматичних умов Степу, Лісостепу та Полісся України. Всього створено 63 гібрида, в тому числі ранньостиглих і середньоранніх – 29, середньостиглих – 18, середньопізніх і пізньостиглих – 19. Всі вони занесені в Реєстр сортів рослин України.

Гібриди Інституту мають широкий ареал, їх вирощують в 14 областях України, питома вага посівів кукурудзи на зерно, силос і зелений корм складає майже 40%. Вирощують їх також в Росії, Білорусі, Молдові та інших країнах СНД.

В Державне сортовипробування передано також сорго-суданковий гібрид – 1, гібриди суданської трави – 1, зернового сорго – 1, віничного сорго – 1. До гібридів, створених співробітниками Інституту сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України, що включені до Державного реєстру сортів рослин України на 2010 рік, віднесені:

Кукурудза: Водограй, Гардемарин 185 СВ, Гіас 182 СВ, Гіаліт 391 МВ, Гельвін 387 МВ, Діана 180 СВ, Славутич 162 СВ, Славутич 230 СВ.

Кукурудза розлусна: Вулкан, Гостинець, Перлина Степу;

Кукурудза цукрова: Ароматна, Арктур, Венілія, Гламур, Делікатесна, Сюрприз, Спокуса;

Озима пшениця: Зіра;

Овес ярий: Синельниківський 1321, Спурт;

Ячмінь ярий: Ілот;

Сорго зернове: Гудок; Дніпровський 39, Лан 59, Степовий 8;

Сорго цукрове: Довіста;

Суданська трава: Дніпровська 54;

Сорго-суданковий гібрид: Кадан 19 [4].

На основі досліджень лабораторії фізіології розроблено методику діагностики селекційного матеріалу для відбору ліній кукурудзи на адаптивну стійкість. Спосіб відбору вихідного матеріалу на холодостійкість дає змогу виділити не тільки джерела холодостійкості, але й донорів за окремими ознаками, що значно прискорює селекційний процес та знижує його трудомісткість.

Лабораторія біотехнології проводить дослідження з розробки нових підходів систематизації калусних тканин кукурудзи і виявлення особливостей походження найбільш перспективних та технологічних типів. Розроблено також технологію створення андрогенних гаплоїдів кукурудзи, які використовуються в селекційних програмах інституту.

Лабораторією сушіння і післязбиральної обробки насіння розроблено та впроваджено у виробництво

комбіновану технологію сушіння насіння батьківських форм гібридів кукурудзи. Внесено ряд пропозицій проєктним інститутам з вдосконалення технологічних схем, конструкцій кукурудзосушарок та комплектування їх машинами. Розроблено певні вимоги то комплекту обладнання для заводів з переробки насіння батьківських форм кукурудзи. За пропозиціями лабораторії було спроектовано та збудовано на дослідних станціях інституту 8 кукурудзообробних заводів проєктною потужністю 250, 500, 1000 т насіння.

Значні успіхи досягнуті в розробці технологічних елементів вирощування кукурудзи. На основі глибокого вивчення біологічних особливостей цієї культури, її реакції на умови зовнішнього середовища визначена оптимальна густина стояння рослин гібридів різних груп стиглості, яка забезпечує високу індивідуальну продуктивність і максимальний урожай з одиниці площі. В результаті розробки технологічних елементів виробництва було запропоновано механізовану технологію, яка широко впроваджується і нині. При її застосуванні вже тоді вдавалося одержувати 50 ц зерна з гектара, а затрати праці на гектар зменшити до 50–60 люд.-год. Так, ланковий Ерастівської дослідної станції Інституту, застосовуючи механізовану технологію, одержував у 1963–1966 рр. понад 60 ц/га зерна кукурудзи. За такі показники йому було присвоєно звання Героя Соціалістичної праці [3].

Зусиллями вчених Інституту та інших науково-дослідних установ в подальшому розробляється інтенсивна технологія вирощування кукурудзи, яка включала найновіші досягнення селекції, насінництва, прийоми сортової агротехніки, хімізації та механізації виробництва кукурудзи на основі точного біологічного контролю за станом рослин.

Широкого впровадження у виробництво набула комплексна система захисту рослин від шкідників, хвороб і бур'янів, яка базувалася на поєднанні організаційних, агротехнічних і хімічних заходів, а також використанні стійкості гібридів та сортів до негативних факторів. В її основу покладені теоретичні розробки і результати узагальнення закономірностей розвитку шкідливих організмів у різних екологічних умовах з врахуванням динаміки їх чисельності, сортових особливостей культур та елементів технології вирощування.

Багатопланову роботу Інститут проводить з питань підвищення продуктивності степового землеробства України. Великий обсяг досліджень виконано з селекції озимої пшениці, ячменю, вівса. В результаті багаторічної праці виведено і районовано сорти озимої пшениці Дніпровська 521 і Дніпровська 775; сорти степового екотипу – Орбіта і Польот, ячменю – Дніпровський 173 і Дніпровський 228, вівса – Синельниківський 14, Синельниківський 21 і Синельниківський 68. Сорт озимої пшениці Дніпровський 521 був районований не тільки з областей степової зони України, а й в деяких областях Казахстану. Проведено широке дослідження з селекції зернобобових культур, створено 10 районованих сортів гороху, сочевиці, вики, сої.

За останні роки значно розширилися дослідження, пов'язані з динамікою ґрунтових процесів під посівами основних культур у польових сівозмінах, а також з встановлення впливу добрив на водний та поживний

режим ґрунту. Встановлено кращі попередники і місце в сівозміні озимої пшениці, кукурудзи, цукрового буряка, соняшнику та ячменю, виявлено вплив попередників різних культур на родючість ґрунту, його фізичні властивості, водний та тонший режим, засміченість посівів та ґрунту бур'янами, визначено продуктивність та економічну ефективність ротації різних сівозмін при насиченні їх провідними культурами в різних ґрунтово-кліматичних умовах. Великоговизнання набули схеми короткоротаційних сівозмін, які впроваджуються в фермерських господарствах зони Степу та Лісостепу.

В результаті проведених досліджень розроблено і рекомендовано виробництву основні прийоми агротехніки ярої пшениці, ячменю, вівса та інших зернових культур. Запропоновано механізовану та інтенсивну технологію вирощування соняшнику, які і нині широко впроваджуються у виробництво.

Поряд з вивченням та впровадженням сортів зернових культур програмою наукових досліджень передбачено розробку і вдосконалення агротехнічних прийомів вирощування кормових культур: сої, люцерни, суданської трави, бобових культур у чистих та змішаних посівах з основними силосними та зернофуражними культурами, що дає змогу значно збільшити виробництво кормів з підвищеним вмістом протеїну і незамінних амінокислот.

Важливе практичне значення має розробка способів зберігання вологого зерна і качанів кукурудзи. В результаті проведених досліджень і виробничої перевірки встановлено, що за енергетичною цінністю консервоване вологе зерно не поступається сухому, при цьому значно заощаджуються енергоресурси. За розробку такого способу зберігання та використання консервованого зерна завідувач лабораторії сушіння та зберігання зерна О.І. Науменко і завідувач лабораторії з вивчення кормових цінностей кукурудзи М.Я. Телятников одержали Державну премію Ради Міністрів СРСР [3].

Багато починань Інституту набули широкого визнання в сільськогосподарському виробництві, були схвалені урядовими органами, науковими організаціями і працівниками господарств. Вперше в країні була створена науково-виробнича система по кукурудзі Дніпро, яка обслуговувала в Дніпропетровській області 102 господарства з низьким рівнем врожайності. Завдяки впровадженню інтенсивної технології і наданню методичної допомоги цим господарствам було одержано приріст урожаю зерна кукурудзи 13,7%.

В умовах ринкових відносин для більш повної інформації агровиробників про наукові розробки кожного року в багатьох регіонах України закладаються демонстраційні полігони з оцінки гібридів кукурудзи та соняшнику, сортів озимої пшениці, технологічних елементів їх вирощування, сортової агротехніки, хімічних методів боротьби з бур'янами. Тільки в 2005 р. за участю Інституту такі полігони закладено в 18 областях України.

Для висвітлення нових наукових розробок і результатів досліджень щорічно виходять з друку збірники наукових праць, рекомендації, публікуються статті в обласних та республіканських виданнях. Випускається Бюлетень Інституту сільського господарства степової зони НААН України. На основі наукових

розробок Інституту та інших наукових установ підготовлено “Науково обґрунтовану систему землеробства в зоні Степу України” і “Систему ведення сільськогосподарського виробництва Дніпропетровської області”.

Інститут, сумісно з іншими установами, працює над виконанням 11 науково-технічних програм. Багато уваги приділяється навчанню кадрів, зміцненню матеріально-технічної бази Інституту, вирішенню багатьох важливих соціальних питань. Майже всі дослідні станції газифіковано, ведеться будівництво житлових і виробничих об'єктів. На Азовському морі, поблизу Генічеська, функціонує пансіонат, де в літній період відпочивають співробітники Інституту.

Таким чином, з другої половини ХХ ст. сортовипробування в Україні набуває підтримки з боку держави і перетворюється на високорозвинену науку.

З середини ХХ ст. Інститут сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України перетворюється на багатофункціональну науково-виробничу систему, в межах якої здійснюються теоретичні розробки і реалізуються в умовах виробництва. Основна діяльність інституту була пов'язана з виконанням державних науково-технічних програм “Зернові культури” та “Землеробство”. Він перетворився на головну установу науково-методичного центру, який почав координувати роботу 29 наукових установ Національної академії аграрних наук України.

Список використаних джерел

1. Спеціальна селекція і насінництво польових культур (навчальний посібник) / М.М. Чупіков, Л.В. Козубенко, Л.М. Чернобай, С.М. Тимчук. – Харків : ІР ім. В.Я. Юр'єва НААН, 2010. – 462 с.
2. Українська Радянська енциклопедія. – К. : Головна редакція УРЕ, 1961. – Т. 4. – 325 с.
3. Інститут сільського господарства степової зони Національної академії аграрних наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.institut-zerna.com.
4. Анікіна О.П. Видання сільськогосподарської періодики науково-дослідними установами (станціями, полями) в Україні (20–30-ті рр. ХХ ст.) / О.П. Анікіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e.../inb/.../09_Anikina.pdf.

References

1. Special'na selekciya i nasinnnyctvo pol'ovyy kul'tur (navchal'nyj posibnyk) / M.M. Chupikov, L.V. Kozubenko, L.M. Chernobaj, S.M. Tymchuk. – Harkiv : IR im. V.Ja. Jur'jeva NAAN, 2010. – 462 s.
2. Ukrai'ns'ka Radjans'ka encyklopedija. – K. : Golovna redakcija URE, 1961. – T. 4. – 325 s.
3. Instytut sil's'kogo gospodarstva stepovoi' zony Nacional'noi' akademii' agrarnykh nauk Ukraïny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : www.institut-zerna.com.
4. Anikina O.P. Vydannja sil's'kogospodar'koï' periodyky naukovu-doslidnymy ustanovamy (stancijamy, poljamy) v Ukraïni (20–30-ti rr. XX st.) / O.P. Anikina [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa : http://archive.nbuv.gov.ua/e.../inb/.../09_Anikina.pdf.

Zakharchuk O. O., postgraduate of the National scientific agricultural library of NAAS (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Development of quality testing Katerynoslav during the twentieth century

Since the mid-twentieth century, Institute of Agriculture steppe zone of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine turns into a multifunctional scientific production system with in which theoretical developments undertaken and implemented in a production environment. The main activity of the Institute was linked to the performance of public research programs “Cereals” and “Agriculture”. It has become the leading institution of scientific and methodological center, which began to coordinate the work of 29 research institutes of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine. The main objectives of the Institute is to conduct basic and applied research in plant to accelerate scientific progress in the field of grain. The Institute develops strong internationalties with academic institutions in 14 countries

in Europe and Asia (the closest – Russia, Belarus, China, Bulgaria, Greece), primarily for joint programs on corn genetics.

Keywords: quality testing, research, seed selection, variety, hybrid culture.

Zakharchuk O. A., aspirant, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

Развитие сортоиспытания на Екатеринославщине на протяжении XX в.

С середины XX в. Институт сельскохозяйственного степной зоны Национальной академии аграрных наук Украины превращается в многофункциональную научно-производственную систему, в рамках которой осуществляются теоретические разработки и реализуются в условиях производства. Основная деятельность института была связана с выполнением государственных научно-технических программ “Зерновые культуры” и “Земледелие”. Он превратился в главное учреждение научно-методического центра, который начал координировать работу 29 научных учреждений Национальной академии аграрных наук Украины. Главными задачами Института являются проведение фундаментальных и прикладных исследований в растениеводстве для ускорения научно-технического прогресса в области зернопроизводства. Институт развивает тесные международные связи с научными учреждениями 14 стран Европы и Азии (наиболее тесные – с Россией, Белоруссией, Китаем, Болгарией, Грецией), в первую очередь, по совместным программам по вопросам селекции кукурузы.

Ключевые слова: сортоиспытания, исследования, семена, селекция, сорт, гибрид, культура.

* * *

УДК 94(479.24)

Kerimov B. O.

History Institute named after A. A. Bakikhanov (Azerbaijan, Baku), babek_kerimov@yahoo.com

THEATRICAL LIFE OF IREVAN CITY AT THE BEGINING OF 20TH CENTURY

Research is shown, that a dramatic art was the important constituent of literary environment of city Irevan'. Large Azerbaijanian theatrical figures of Yunis Nuri, MamedzadeDzhabbar, MustafaRadzhabov played an important role in quality national actors and to growth of popularity of Irevanskogo of theatrical life.

Keywords: Irevancity, theatre, Azerbaijan, NouriYunis.

(стаття друкується мовою оригіналу)

Yunis Nuri's role is irreplaceable in the formation and development of Irevantheater, as well in all its spiritual and cultural life of Western Azerbaijanis. Studies shows that he was born in Irevan, historical city of Azerbaijan in 1878. Knowing eastern literature, including Arabic and Persian, which is devoted to the forefront of the cultural life, Nuri Yunis was one of the intellectuals of Irevan city. He is the first day of the closing of the theater until his death (1950) of Irevan's theater column, a creative collective spiritual father, was the teacher. He is also the first performer of the role of women in theater Eunice was Nuri. Yunis Nuri M.F. Akhundov “Monsieur Jordan and Dervish Mastalishakh” Səhrəbanu work she created the role of mastery that is so beautiful and the audience could not identify the woman, so that the role of men playing [3, s. 187]. Other studies it is known that the artists on stage, acted as Arablinski Yunis Hussein Nouri, Jabbar Mirza Mahammadzade in 1903, Mustafa Rajabov, Asif bay Səfibəyov, Hasan Aliyev created a bunch of amateurs, organized with the support of like-minded intellectuals, to a new stage of development of the theater put into a paved road. His direct involvement and leadership of the lynx Madatov “cluck”, “covetousness, the enemy wins”, “invisible scarf”, MFAkhundov “Monsieur Jordan and Dervish Mastalishakh” was performed [9, s. 56].

The famous Azerbaijani writer living in Irevan J. Mammadguluzadeh 1901–1903–the years of friendship